

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทย เป็นเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็นไทย เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชาติ รวมทั้งทำให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจที่ตรงกัน ปัจจุบันเราใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและแสวงหาความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ภาษาไทยจึงนับว่าอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ อันประกอบด้วย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทั้งนี้เพื่อสื่อความคิด ความเข้าใจและแสวงหาความรู้ต่อไปในการดำเนินชีวิต

การพัฒนาทักษะทางภาษาเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากโลกปัจจุบันเป็นโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านวัตถุ วิทยาการ เทคโนโลยีและความนึกคิด ทำให้มนุษย์รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากการอ่านจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาแล้ว การอ่านจะช่วยส่งเสริมความรู้ความคิดของคนเราให้เพิ่มพูนขึ้น จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการอ่านเป็นจำนวนมากพบว่า การอ่านทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับบันลือ ฤกษ์วัน (2538) ที่กล่าวว่าทักษะการอ่านถือเป็นทักษะหนึ่งที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น และประพีร์ อุ่นจิตติ (2530) ที่กล่าวว่า ทักษะการอ่านและการเขียนถือเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับอื่น รวมทั้งการสร้างบุคลิกภาพและประสบการณ์

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จทางการเรียน ซึ่งผลจากงานวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และความสามารถเฉพาะที่เกี่ยวกับการอ่าน เช่น ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด การแก้โจทย์ปัญหา (ปฐม นิคมานนท์, 2541 อ้างถึงใน นิไพพรรณ เกิดสว่าง, 2547) นอกจากนี้การอ่านยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล ได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง

จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ฉะนั้นการพัฒนาความสามารถในการอ่านจึงควรเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล ดังที่ Kenedy (1981) ได้กล่าวถึง

การพัฒนาความสามารถทางการอ่านของเด็กอนุบาลว่า เด็กอนุบาลควรเริ่มต้นจากการพัฒนาพื้นฐานก่อนการอ่าน (Pre-reading background) หรือ การเตรียมความพร้อมในการอ่าน (Reading readiness) ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะและความสามารถที่เด็กต้องเรียนรู้ก่อนการอ่านหนังสือ ทั้งนี้เพราะในช่วงวัยนี้เป็นวัยที่สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เร็ว และดีกว่าวัยอื่น ๆ โดยสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ในช่วงวัยนี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญไปสู่การเรียนรู้ในระดับสูงต่อไป

การจัดประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาล อายุ 3-6 ปีนั้น เป็นการเตรียมความพร้อมซึ่งมีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ (เยวพา เดชะคุปต์, 2542) ซึ่งมีเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านระดับอนุบาลไม่ใช่เพื่อฝึกเด็กอายุ 6 ปี ให้อ่านหนังสือสำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่หนึ่ง หรือฝึกเด็กประถมศึกษาปีที่หนึ่งให้อ่านในระดับประถมศึกษาปีที่สอง แต่เป้าหมายที่สำคัญก็คือต้องการผลิตผู้ใหญ่ที่อ่านได้คล่อง รักการอ่าน และเห็นประโยชน์ของการอ่าน สำหรับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านให้แก่เด็กอนุบาลนั้น ไม่เน้นวิธีการสอนโดยตรงหรือติดอยู่กับการใช้หนังสือเรียน ครูควรจำไว้เสมอว่า การสอนอ่านโดยมีรูปแบบ (Formal reading instruction) จะไม่ทำให้เด็กอ่านเก่งหรืออ่านได้เร็ว กิจกรรมที่เด็กสนใจจะเป็นการเตรียมความพร้อมในการอ่านให้แก่เด็ก เช่น การแสดง การเล่านิทาน การเขียน การสนทนากับครูและเพื่อน และการศึกษาออกสถานที่ เหล่านี้เป็นกระบวนการธรรมชาติที่จะช่วยส่งเสริม ซึ่งเด็กจะไม่ถูกบังคับให้อ่านในขณะที่เขายังไม่มีความสามารถ (หรรษา นิลวิเชียร, 2535)

แนวคิดในการจัดประสบการณ์ทางภาษาและการพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านการอ่านสำหรับเด็กอนุบาลได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน ปัจจุบันนักการศึกษาต่างแสวงหาวิธีสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือ ให้เด็กเรียนรู้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร แสวงหาความรู้และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม แนวคิดและวิธีสอนภาษาได้มีวิวัฒนาการและปรับเปลี่ยนมาเป็นระยะ (บันลือ พุกชะวัน, 2543)

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า วิธีการหนึ่งที่น่าสนใจและน่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาความสามารถในขั้นก่อนการอ่านให้แก่เด็กอนุบาลก็คือ การใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature - based approach) บางครั้งเรียกว่า การอ่านรายบุคคล (Personalized reading approach) วิธีการสอนในรูปแบบนี้ได้รับความนิยมและประสบผลสำเร็จในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีอัตราการรู้หนังสือมากที่สุดในโลก ทั้งนี้เพราะมีการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานให้แก่บุคคลในประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่ในระดับอนุบาล (Pitchas, Thompson และ Watson, 2000)

สำหรับการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานนั้น Klein และคณะ (1991) กล่าวถึงแนวคิดในการจัดประสบการณ์ทางภาษาด้านการอ่านดังนี้

1. การอ่านหนังสือให้เด็กฟังในระยะแรกควรเป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่ได้มุ่งไปที่การแยกคำหรือประโยค แต่มุ่งความสนใจไปที่ลักษณะการอ่านและรูปแบบของเรื่องราว

2. แม้การอ่านไม่ได้มุ่งให้ความสำคัญเรื่องเสียงและรูปคำศัพท์ในการสอน แต่ก็ควรมีการใช้บัตรคำเพื่อทบทวนคำศัพท์ในบางครั้ง

3. เด็กสนใจในกิจกรรมการเขียน เมื่อใช้วรรณกรรมที่อ่านเป็นแม่แบบ มีเรื่องราวในวรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการแสดงความคิดและความรู้สึกของตนเอง

Huck (1992) กล่าวถึงแนวคิดในการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานด้านการอ่านดังนี้

1. ครูอ่านวรรณกรรมให้เด็กฟัง
2. ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอ่านหนังสือที่ตนเองสนใจ
3. ครูส่งเสริมให้มีการใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และข้อมูลต่าง ๆ
4. ครูสนับสนุนให้เด็กได้ตอบสนองต่อหนังสือโดยการอภิปราย การแสดงละคร การทำงานศิลปะ และการเขียน

Eliason และ Jenkins (1990) กล่าวถึงแนวคิดในการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานด้านการอ่านดังนี้

1. เด็กควรมีเวลาอ่านหนังสือที่ตนเองเลือกหรือสนใจเงียบ ๆ อย่างอิสระ
2. กิจกรรมที่ใช้วรรณกรรมเป็นฐานควรสะท้อนเรื่องราวในวรรณกรรมนั้น ๆ ตามจุดหมาย

ของครูและตามความต้องการของเด็ก สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมได้อย่างมีความหมาย

การจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เป็นแนวคิดหนึ่งในการให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษาที่มีคุณภาพจากวรรณกรรม เพื่อเป็นแม่แบบและเป็นเครื่องมือในการเรียนภาษาต่อไป มีวรรณกรรมมากมายที่ให้ทั้งความรู้และความจรรโลงใจแก่เด็ก วรรณกรรมทำให้เด็กได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสถานที่และผู้คนที่พวกเขาไม่มีโอกาสได้รับจากประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้รับความรู้ ความคิดรวบยอดและแนวคิดต่าง ๆ จากแง่มุมใหม่ ประสบการณ์จากวรรณกรรมจะช่วยให้เด็กได้ขยายพรมแดนความรู้และพลังของจินตนาการออกไป (Anderson และ Lapp, 1988) วรรณกรรมที่ดีจะช่วยให้เด็กได้เข้าใจตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบข้างด้วยโครงสร้างและรูปแบบต่าง ๆ ของภาษาอันงดงามของวรรณกรรม จะช่วยให้เด็กได้เข้าใจสิ่งที่อ่านมากขึ้น (Harris, 1986) ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดผลดีขึ้น

Ruddell และ Ruddell (1995) , Braner (1984) , Carlson (1974) และ Cazden (1972) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นการเรียนรู้ในอุดมคติสำหรับเด็กเพราะให้ทั้งความรู้และจินตนาการ วรรณกรรมเป็นหลักสำหรับให้อ่านออกเขียนได้ และเป็นแนวทางหลักในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ คุณค่าของวรรณกรรมมีดังนี้

1. ให้ความสนุกสนาน วรรณกรรมที่มีคุณค่าสูงจะช่วยให้เด็กชื่นชมกับภาษาที่ไพเราะและเหมาะสม
2. เตรียมให้เรียนรู้ภาษา วรรณกรรมที่ใช้ภาษาง่าย ๆ จะช่วยให้เด็กสามารถกลับมาอ่านซ้ำอีกและได้สร้างความหมายจากภาษา
3. ให้ประสบการณ์ วรรณกรรมกระตุ้นให้เด็กได้ทบทวนความรู้ที่ตนเองรู้แล้ว และขยายความรู้ โดยให้ความรู้ในส่วนที่เด็กยังไม่รู้
4. เป็นการให้แบบอย่างภาษาของผู้ใหญ่เพื่อให้เด็กได้เลียนแบบ
5. ผูกคำศัพท์ ความเข้าใจ และทักษะการคิด วรรณกรรมให้คำศัพท์ใหม่ในบริบทที่มีความหมาย มีภาพเป็นตัวชี้แนะ และเป็นโอกาสที่จะได้ตั้งคำถามและหาคำตอบ
6. พัฒนาความเข้าใจ การเข้าใจเนื้อเรื่องจะทำให้เด็กเข้าใจว่าเหตุใดผู้คนจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น การอ่านจะทำให้เด็กเข้าใจจิตใจของผู้คนที่เป็นตัวละครในเรื่อง
7. วรรณกรรมเต็มไปด้วยจินตนาการ ทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
8. ปลุกฝังนิสัยรักการอ่าน เนื่องจากเรื่องราวอันหลากหลายในวรรณกรรมเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมีภาพประกอบที่สวยงามเป็นสื่อสำคัญให้เด็กพยายามอ่านเรื่องราวและเกิดเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุด

Klein (1991) และ Whitehead (1968) กล่าวถึง การจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานว่า เป็นวิธีการที่ดีและมีความเหมาะสมวิธีการหนึ่งที่จะใช้ในการพัฒนาในด้านการใช้ภาษาของเด็กในขั้นต้น ๆ ซึ่งจะมีวรรณกรรมเป็นหลักในการกระตุ้นให้เด็กอ่านและใช้ภาษา เพื่อให้เด็กสนุกสนานกับเรื่องราวที่ได้อ่าน ช่างซึ่งและพอใจในความงามของภาษา เข้าใจพฤติกรรม ความคิดและคุณค่าของมนุษย์ และมีพัฒนาการทางด้านการใช้ภาษาที่ดีขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลและงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก ผู้วิจัยพบว่าเป็นการวิเคราะห์วรรณกรรมและนำวรรณกรรมมาใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็กในระดับอนุบาล อีกทั้งยังไม่พบงานวิจัยที่ใช้วรรณกรรมในการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาความสามารถในขั้นก่อนการอ่านให้แก่เด็กอนุบาล ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานในการพัฒนาความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล ด้านการรู้จักองค์ประกอบหนังสือ ด้านการจดจำคำศัพท์ และด้านการเข้าใจสถานการณ์ได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่จะพัฒนาความสามารถให้แก่เด็กอนุบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล ด้านการรู้จักองค์ประกอบหนังสือ ด้านการจดจำคำศัพท์ และด้านการเข้าใจสถานการณ์

สมมติฐานการวิจัย

Canavan (1992) ได้ศึกษาเพื่อบรรยายการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาในชั้นเรียนเกรด 3 เป็นเวลา 3 เดือนครึ่ง ผลการวิจัยพบว่าการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานมีลักษณะ 3 มิติ คือ ด้านวิชาการจะสอนในการสร้างความหมาย (Constructing meaning) ให้เข้าใจคำศัพท์ เข้าใจกระบวนการอ่านออกเขียนได้ และยุทธวิธีในการจดจำคำศัพท์ ด้านการควบคุมตนเอง การทำงาน บรรยากาศที่อิสระและด้านจิตพิสัยจะพัฒนาเจตคติที่ดีในการอ่าน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่อ่าน

Leater (1993) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการอ่านโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานกับนักเรียนเกรด 3 เพื่อฝึกทักษะการอ่านและเขียน ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมวรรณกรรมเป็นฐานกระตุ้นให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการอ่านและเขียน

Newton (1993) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคะแนนการอ่านและเจตคติระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้วรรณกรรมเป็นฐานกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ในนักเรียนเกรด 7 โดยทดลองเป็นเวลา 46 ชั่วโมง ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมวรรณกรรมเป็นฐานมีระดับการอ่านและเจตคติสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2540) ได้ศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรมนักเรียนมีระดับขั้นความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราว ความพึงพอใจในการเขียนสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรมนักเรียนร้อยละ 100 มีระดับขั้นความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราว ความพึงพอใจในการอ่านและความพึงพอใจในการเขียนสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลอง

แสงโสม กชกรกมฺุท (2545) ได้ศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมการสอนภาษาไทยใช้วรรณกรรมเด็กเพื่อส่งเสริมการใช้เสียงตัวอักษรของเด็กวัยอนุบาล ผลการทดลองพบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ เด็กมีคะแนนการใช้เสียงตัวอักษรสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ เด็กมีคะแนนเฉลี่ยของการใช้เสียงตัวอักษรสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรมฯ 80%

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีความสามารถในการอ่านสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร คือ เด็กอนุบาล อายุ 5 – 6 ปี ของโรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด
2. ระยะเวลาในการทดลอง รวม 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที ตั้งแต่เวลา 9.00 – 9.40 น.
3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถทางภาษา ได้แก่
 - 3.1.1 การจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
 - 3.1.2 การจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถทางภาษาในชั้นก่อนการอ่าน

ข้อตกลงเบื้องต้น

เด็กที่เข้าร่วมการทดลองได้เรียนร่วมกันมาในหลักสูตรเดียวกันตั้งแต่เริ่มเรียน เด็กที่เข้าร่วมจึงมีพื้นฐานประสบการณ์ทางภาษาเพียงพอในการปฏิบัติกิจกรรมตลอดการดำเนินการสอน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วรรณกรรม หมายถึง หนังสือนิทานสำหรับเด็กอนุบาลที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ได้รับรางวัลทางด้านวรรณกรรมจากโครงการหรือสถาบันต่าง ๆ เป็นบันเทิงคดี ใช้ภาษาร้อยแก้วและมีการซ้ำคำ ภาพประกอบที่บรรยายเรื่องราวสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องในวรรณกรรม จำนวนฉากตั้งแต่ 10 - 15 ฉาก และมีองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่ไม่ซับซ้อน ได้แก่

- 1) ตัวละคร ประกอบด้วยตัวละครเอก 1 ตัวและตัวละครประกอบที่ทำให้เรื่องราวสมบูรณ์
- 2) แก่นเรื่อง มีแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อแก่ผู้อ่านเพียงแนวคิดเดียว
- 3) โครงเรื่อง การดำเนินเรื่องมีการบรรยายเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องเพียงเหตุการณ์เดียว

การจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ใช้วรรณกรรมเป็นสื่อในการสอน โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่

การฟังวรรณกรรม หมายถึง การรับข้อมูลหรือเรื่องราวเกี่ยวกับหนังสือนิทานหรือวรรณกรรมไทยสำหรับเด็กที่คัดสรรแล้วจากครูตามเกณฑ์การคัดเลือกวรรณกรรมในช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่ โดยมี 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

การแนะนำวรรณกรรม หมายถึง การนำเสนอหรือสนทนาเกี่ยวกับส่วนประกอบของวรรณกรรมว่าประกอบด้วย ปกหน้า ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ภาพ

การอ่านวรรณกรรม หมายถึง การเล่าเรื่องราวในหนังสือนิทาน โดยครูทำหน้าที่ชี้ตัวหนังสือตั้งแต่เริ่มต้นอ่านจนจบเรื่อง

การเชื่อมโยงคำศัพท์ หมายถึง การพูดคุยและสนทนาให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคำศัพท์กับความหมายที่ปรากฏในเรื่องราวที่อ่าน

การอ่านอิสระและบันทึก หมายถึง การอ่านภาพ คำศัพท์ หรือข้อความในหนังสือนิทานอย่างอิสระตามความสนใจ ทั้งในลักษณะที่เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อยแล้วทำการวาดภาพ คัดลอก ในสิ่งที่ตนสนใจและได้เรียนรู้เป็นรายบุคคล

การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การลงมือจัดกระทำกับวัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียม เพื่อขยายความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ และเรื่องราวในวรรณกรรม โดยกิจกรรมที่ปฏิบัติสัมพันธ์กับคำศัพท์และเรื่องราวที่ได้เรียนรู้จากวรรณกรรม ได้แก่ การวาดภาพ การปะติด การทำหนังสือเล่มเล็ก งานประดิษฐ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งการนำเสนอผลงาน

การสรุปและทบทวน หมายถึง การรวบรวมคำศัพท์และใจความสำคัญของวรรณกรรม เพื่อทบทวนความหมายของคำศัพท์และเรื่องราว โดยให้ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อย โดยมีกิจกรรมการจับคู่ภาพกับคำศัพท์ โดมิโนภาพกับคำศัพท์ การเรียงลำดับเหตุการณ์ และภาพตัดต่อสถานการณ์

การจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยที่ได้เลือกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางภาษา ซึ่งประกอบด้วยชั้นการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่

การเล่านิทาน หมายถึง การถ่ายทอดเหตุการณ์หรือเรื่องราวในหนังสือนิทานให้เด็กฟังในช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่

การวาดภาพจากนิทาน หมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราวหรือสิ่งที่ได้ฟังและได้เรียนรู้ใหม่จากหนังสือนิทานโดยการนำเสนอภาพลายเส้น

การเล่นตามมุมประสบการณ์ หมายถึง การที่เด็กทำกิจกรรมเพื่อช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาตามมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์ มุมบทบาทสมมติ และมุมบ้าน ตามที่ครูกำหนดและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมไว้

การสรุปและบททวน หมายถึง การที่เด็กได้ทำกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาผ่านการเล่นเกมการศึกษาที่ครูจัดเตรียมไว้ ทั้งในลักษณะที่เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อย

ความสามารถในขั้นก่อนการอ่าน หมายถึง การที่เด็กมีความพร้อมในขั้นเริ่มต้นรู้หนังสือจากการอ่าน ซึ่งเด็กจะเรียนรู้การอ่านได้ดีเมื่อเด็กมีพื้นฐานประสบการณ์ทางภาษามากพอ ซึ่งความสามารถในขั้นก่อนการอ่านวัดได้จากแบบทดสอบความสามารถในขั้นก่อนการอ่าน แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

การรู้จักองค์ประกอบหนังสือ หมายถึง ความสามารถในการระบุส่วนประกอบของหนังสือ ได้แก่ ปกหน้า ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และภาพ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นเรียนรู้การอ่านโดยใช้วรรณกรรมเป็นแนวทาง ทั้งนี้วัดได้จากแบบทดสอบความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล

การจดจำคำศัพท์ หมายถึง ความสามารถในการระบุคำศัพท์ที่จดจำได้ถูกต้อง โดยเริ่มต้นเรียนรู้ที่จะใช้ภาพเป็นเครื่องชี้แนะในการอ่านและตรวจสอบความหมายของคำศัพท์ และสามารถวัดได้จากแบบทดสอบความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล

การเข้าใจสถานการณ์ หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดสถานการณ์บริบท หรือเรื่องราวจากภาพที่อ่านในวรรณกรรมได้สอดคล้องกับคำพูดของตน ทั้งนี้ต้องอาศัยการจดจำเรื่องราวจากสิ่งที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง อ่านโดยอาศัยภาพเป็นเครื่องชี้แนะ การคาดเดาเหตุการณ์หรือสถานการณ์ และวัดได้จากแบบทดสอบความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล

เด็กอนุบาล หมายถึง เด็กอายุ 5 - 6 ปี ของโรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีผลต่อความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กอนุบาล และการพัฒนาความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล

2. พัฒนาชั้นการสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน พร้อมทั้งคัดเลือกวรรณกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์

3. สร้างแผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถในชั้นก่อนการอ่าน ซึ่งประกอบด้วย คู่มือการใช้แบบทดสอบความสามารถในชั้นก่อนการอ่าน (สำหรับครู) และแบบทดสอบความสามารถในชั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความสามารถในชั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาลไปให้ตัวอย่างประชากรทำการทดลอง (Pre - test) เป็นรายบุคคล จากนั้นดำเนินการทดลอง โดยในกลุ่มทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที ตั้งแต่เวลา 9.00 – 9.40 น. หลังจากดำเนินการทดลองครบ 10 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความสามารถในชั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาลไปให้ตัวอย่างประชากรทำหลังการทดลอง (Post - test) เป็นรายบุคคล

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 12.0 for windows (Statistical package for the social science for windows) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความสามารถในชั้นก่อนการอ่านของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที (t - test independent) ที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .01 แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แนวทางในการจัดประสบการณ์ทางภาษาที่เป็นทางเลือกสำหรับส่งเสริมความสามารถในชั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล
2. ได้แนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลวิจัยไปวิเคราะห์และปรับปรุงกิจกรรมในการพัฒนาความสามารถในชั้นก่อนการอ่านให้แก่เด็กในระดับอนุบาล